

Barne- og likestillingsdepartementet
Samlivs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Høringssvar "Forslag om lovfesting av krisesentertilbudet"

FMSO opplever det både som riktig og nødvendig at myndighetene nå ønsker å lovfeste tilbudet til Krisesentrene i Norge. Ved å foreslå å få innført en kommunal plikt for disse tjenestene, vil dette føre til en styrking av tilbudet til personer som utsettes for vold i nære relasjoner, slik at disse får et helhetlig og godt tilbud over hele landet.

FMSO ser dette som et signal på at det fra myndighetenes side prioriteres å bekjempe vold i nære relasjoner, og at krisesentrene har en viktig oppgave i dette arbeidet. Lovfestingen vil føre til en mer enhetlig tjeneste som vil sikre kvaliteten og tilgjengeligheten av tilbudet. For å få dette til, er det viktig at myndighetene følger opp med forskrifter og en god finansiering av tilbudet.

§ 1 Formål

FMSO støtter at det skal være en kjønnsnøytral lov, slik at kvinner og menn får et likestilt tilbud. Hvordan tilbudet til menn skal arte seg må basere seg på de kunnskapene og erfaringene som feltet har i dag, og hvor det må vises særlige hensyn i forhold til den kvinnelige brukergruppens behov.

FMSO ønsker at de voldtektsutsatte skal nevnes spesielt som en del av målgruppen til krisesentrene, slik at man tar all tvil bort om at krisesentrene også er et hjelpetilbud for disse.

§ 2 Kommunens ansvar

I kommentarene til lovforslaget blir det stilt krav til at det skal være visse minimumstjenester i kommunene. Det står derimot ikke noe nærmere definisjon av hvilke tilbud som skal gis fra kommunene. Det er vektlagt at kommunene skal ha en frihet til å organisere krisesentertilbudet etter lokale forhold og behovene som finnes. Intensjonen i loven er å sikre et helhetlig og likeverdig tilbud for alle. FMSO ser her en fare for at krisesentertilbudet vil kunne bli valgt bort fremfor andre tjenester i kommunen.

Den kompetansen som i dag finnes på krisesentrene må sikres. Krisesentrene representerer nærmere 30 års kompetanse innenfor et felt som samfunnet i dag ønsker å prioritere. En oppsplitting av tjenestene til krisesentrene vil være uheldig. Slik FMSO ser det, er krisesentrene i dag et tilbud som har bygget opp tillitt hos både brukere, befolkningen generelt og politikere. Det er derfor viktig å videreføre krisesentrene i sin nåværende form, da det har vist seg å være et særs godt tilbud for de voldsutsatte familiene. Krisesentrenes paraplyorganisasjoner har gjort, og gjør et viktig arbeid når det gjelder informasjon og faglig utvikling. De har også vært eksponenter for å reise viktige problemstillinger ut i den offentlige debatten. Det er derfor av stor betydning at disse organisasjonene opprettholdes også i en fremtidig organisering av tilbudet.

FMSO

Fellesskap mot seksuelle overgrep

Bestemmelsens fjerde ledd – ivaretagelse av medfølgende barn

FMSO mener det er viktig, som departementet foreslår, å lovfeste kommunens plikt til å sørge for god ivaretagelse av medfølgende barn. Barn som bor på krisesentrene bør få en klarere og mer selvstendig status med de samme rettighetene til støtte og ivaretagelse som voksenpersonene de kommer sammen med - både under oppholdet på senteret og i oppfølgingsfasen. En forutsetning for dette er at krisesentrene har ansatte med barnefaglig kompetanse. Det bør nøye vurderes om barn bør bli boende i lengre tid på sentre uten barnefaglig kompetanse og tilrettelagte forhold bygningsmessig og med hensyn til fritid. Minimumsrettigheter som retten til skolegang, fritid og samvær med venner, til å bo i et barnevennlig miljø og retten til helsetjenester bør vurderes inkludert i lovteksten.

FMSO er kjent med at flere utredninger som er relevante i forbindelse med høringen om lovfesting av krisesentrene, er under utarbeidelse. Dette gjelder bl a NKVTS' (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress) utredning om barn og unge på krisesentre og NKVTS' utredning om menn og krisesentre. FMSO går ut fra at departementet gjør seg kjent med og tar hensyn til konklusjonene i disse i den videre behandlingen av lovforslaget.

Bestemmelsens femte og sjette ledd – Lavterskeltilbud og fritt krisesentervalg

Lavterskeltilbud for voldsutsatte er nødvendig. Krisesentrene representerer et unikt tilbud til disse. Personer som er i akutte voldelige situasjoner må ha et lett tilgjengelig tilbud som er åpent for alle.

Avvisning og henvisning

FMSO er enig i de kommentarene til lovteksten hvor det står at ingen personer skal kunne avvises ved et krisesenter. med mindre man har skaffet personen et likeverdig tilbud. Å få offentlige og private instanser til å samarbeide er en vesentlig faktor for å få til et optimalt tilbud til de som skal bruke tjenestene. Med andre ord, samarbeid er en forutsetning for et kvalitetsmessig godt tilbud. Pålegget om at kommunene skal ha et ansvar for å etablere et fagnettverk for å møte de behovene fra de ulike målgruppene, er noe som FMSO stiller seg bak.

§ 3 Kvaliteten i tilbudet

Bestemmelsens første ledd – kvalitetskrav

Kvalitetskrav til tjenesten er svært viktig. Ved siden av faglig kompetanse er det viktig å kvalitetssikre tilbudet til krisesentrene ved å sørge for en implementering av brukerperspektivet i tjenesten både på system- og individnivå. På individnivå handler det om at brukerne må kunne påvirke egen situasjon Brukerne skal på alle måter høres. Brukerråd og brukerrepresentant i styre er viktige tiltak for å sikre kvaliteten på tjenesten.

FMSO er opptatt av krav til kompetanse er en del av kvalitetssikringen av Krisesentertilbudet. Det vil være riktig å etterspør et faglig minstestandard. Hvordan traumatiserte personer blir møtt, kan være avgjørende i en prosess med å komme tilbake til en normalisert hverdag. Ved siden av personlig egnethet, vil kunnskaper om traumer og vold i nære relasjoner være av stor betydning. Hvilke beveggrunner personer har for å søke seg til feltet må også være et tema ved rekruttering til krisesentrene.

FMSO

Fellesskap mot seksuelle overgrep

På overordnet nivå har det vært sagt og skrevet mye om viktigheten av brukermedvirkning i helse- og sosialtjenester. I Sosial- og helsedirektoratets opptrappingsplan for psykisk helse er det et mål at brukere og pårørende skal ha reell innflytelse på utformingen av tjenestene, både på individuelt nivå og på systemnivå.

FMSO tok selv et initiativ til å teste ut Klient- og resultatstyrt praksis (KOR) som et hjelpemiddel for å gi brukere økt innflytelse over egen situasjon. Tilnærmingen er utviklet av Barry Duncan, Scott Miller og deres kollegaer ved Institute for The Study of Therapeutic Change i USA. De er utarbeidet for å skape samarbeid mellom bruker og ansatt. KOR bidrar til å fokusere på brukerens vurdering av endring av sin situasjon, fremfor den ansattes. Det er i dag flere incestsentre som tester ut denne tilnærmingen. Etter FMSO sin vurdering, vil KOR også kunne være et godt verktøy for krisesentrene, og vil kunne være med å kvalitetssikre tjenestene på en god måte.

Verken krisesentrene eller incestsentrene skal drive behandling. Det å tilby samtaler og et fysisk og psykososialt godt miljø, vil fremme brukernes evne til å mestre å ta grep om eget liv. Formalkompetanse hos de ansatte som har arbeidet over lang tid er en god kompetanse og må tas vare på.

Alle incestsentrene bygger på selvhjelpsideologien. Etter FMSO sitt syn vil det å satse på selvhjelp ved krisesentrene kunne være med på å styrke kvaliteten på tjenestene og gi brukerne et adekvat og godt tilbud.

Selvhjelpsprosessen fra passiv mottaker til aktiv deltaker innebærer følgende:

1. Erkjennelse av eget problem. Å ta eierskap til eget problem medfører ansvarsmobilisering for egen forandring.
2. Motivasjon for aktivt endringsarbeid.
3. Bearbeiding av eget problem. For å gjøre det mulig å bearbeide et problem er det sentralt å bli kjent med smerten.
4. Forandring. Målsettingen for selvhjelpsarbeid er forandring, ikke løsning. Selvhjelp er den bevisste forandringen av sitt eget indre, egne handlinger og dermed livssituasjon. Dette innebærer en holdningsendring; selvhjelp er å endre seg selv, altså det motsatte av det vi er opplært til, å endre de andre. Kilde: Selvhjelp Norge

§ 4 Samordning av tjenester

Samarbeid på tvers av profesjoner og yrkesgrupper er svært viktig for å få til et godt tilbud overfor personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Det bør være et krav at det skal være et forpliktende samarbeid mellom de ulike instanser. Dette gjøres best ved å utarbeide kommunale og interkommunale handlingsplaner for stadfesting av rutiner for forpliktende samarbeid.

Bestemmelsens andre og tredje ledd – individuell plan

FMSO støtter en formalisering av individuell plan ved krisesentrene. Dette sikrer en tverrfaglighet og optimaliserer kvaliteten på tjenesten. FMSO forutsetter at individuell plan også skal vurderes utarbeidet for barn på krisesentre, på samme måte som for barn i barnevernet som har behov for langvarige og koordinerte tjenester - selv om dette ikke sies direkte i høringsbrevet.

FMSO

Fellesskap mot seksuelle overgrep

§ 6 Politiattest

FMSO har i lengre tid ønsket at man må levere politiattest for å jobbe ved et incestsenter. Det at det nå blir foreslått at det skal være politiattest for krisesentrene, er derfor noe FMSO støtter. De betenkelighetene som kommenteres i lovforslaget om at politiattest ikke er noen garanti, er FMSO enig i. Likevel vil en politiattest være en terskel og gi noen signaler om hvilken standard man ønsker seg ved sine ansatte. Det er ønskelig at det må gis mulighet for tilbakevirkende kraft, slik at alle som i dag arbeider ved krisesentrene må vise politiattest.

§ 7 Taushetsplikt

FMSO er tilfreds med at det blir en lik bestemmelse for alle krisesentrene når det gjelder taushetsplikt, og som følge av lovpålagt kommunal oppgave, vil krisesentrene bli underlagt forvaltningsloven.

§ 8 Opplysninger til barneverntjenesten

FMSO er svært tilfreds med at opplysningsplikten for ansatte ved krisesentrene blir hjemlet i barnevernloven § 6-4 a. Likeså at opplysningspliktbestemmelsene blir nedfelt i lovutkastets § 9. Dette er en tydelig stadfesting av at samfunnet tar barna på alvor.

Krisesentertilbudet som en del av rammetilskuddet i kommunene

I forhold til problematikken incest- og seksuelle overgrep, oppleves det blant incestsentrene at det er kommuner som har vanskelig for å erkjenne at incest- og seksuelle overgrep skjer i deres kommune. Vi vil tro det kunne være noe av samme problemstilling for krisesentrene. Situasjonen er at vold og overgrep er et stort samfunnsproblem.

En lovfesting av tilbudet til krisesentrene vil være et tydelig signal til alle kommuner om at vold i nære relasjoner er et samfunnsmessig problem som må bekjempes og prioriteres.

På den annen side vil det å legge krisesentrene under en ordning med rammetilskudd kunne undergrave den gode intensjonen som ligger i lovforslaget om å få lovfestet krisesentertilbudet og bekjemping av vold i nære relasjoner. Krisesentrene kan risikere å bli en salderingspost, slik at krisesentertilbudet havner på et minimumsnivå i noen kommuner. De eksisterende kommunale tilbudene i de respektive kommunene vil da kunne bli en hvilepute for enkelte kommuner og politikere, som ikke ser verdien i å ha et eget krisesenter.

Det verst tenkelige scenariet er at vi vil kunne se en nedbygging av krisesentrene i landet. I økonomiske dårlige tider, slik vi nå ser det i den pågående finanskrisen, vil det med en rammetilskuddsordning være nok med et pennestrøk å fjerne tilbudet. For å sikre intensjonen i lovforslaget, samt å sikre gode økonomiske betingelser, krever derfor FMSO at krisesentertilbudet i fremtiden finansieres av øremerkede midler.

FMSO

Fellesskap mot seksuelle overgrep

Rita Sletner
Styreleder

Kari Engen Sørensen
Nestleder

Lisbeth Malt
Styremedlem

Reimunn Førsvoll
Styremedlem

Merete Risan
Styremedlem

Geir Borgen
Styremedlem

Andrè Oktay Dahl
Styremedlem

Rune Steiro
Daglig leder

Følgende senter stiller seg bak dette høringsvaret:

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep – Møre og Romsdal

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep – Nordland

Evas Støttesenter - Elverum

Norasenteret IKS - Krise- og incestsenter i Øst Finmark

Buskerudsregionens incestsenter - Drammen

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep – Hamar

Støttesenter mot seksuelle overgrep – Rogaland

Støttesenter mot incest – Oslo

Støttesenter mot incest - Hordaland

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep i Sør Trøndelag

Senter mot seksuelle overgrep i Telemark

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep IKS – Gjøvik

Incestsenteret i Vestfold

SSMM – Senter for seksuelt misbrukte menn - Oslo